UNIVERSITETET I OSLO

Det matematisk-naturvitenskapelige fakultet

Eksamen i:	STK1100 — Sannsynlighetsregning og statistisk modellering.
Eksamensdag:	Tirsdag 7. juni 2011.
Tid for eksamen:	14.30 – 17.30.
Oppgavesettet er på 2 sider.	
Vedlegg:	Standardnormalfordelingstabell.
Tillatte hjelpemidler:	Godkjent kalkulator og Formelsamling for STK1100/STK1110.

Kontroller at oppgavesettet er komplett
før du begynner å besvare spørsmålene.

Oppgave 1.

Anta at X og Y er to diskrete stokastiske variable med simultane punktsannsynligheter $P(X = x, Y = y) = p(x, y)$ gitt i tabellen under.

$p(x,y)$		y = 1	2	3
x	1	0.20	0.20	0.20
	2	0.25	0.10	0.05

(a) Finn forventning og varians for Y.

Finn også $P(X < Y)$.

(b) Beregn den betingede forventningen $E[Y|X = 2]$.

Er X og Y avhengige? Begrunn svaret.

(c) Finn også $E[Y|X = 1]$ og sjekk at loven om dobbeltforventning

$$E[Y] = E[E[Y|X]]$$

holder for dette spesialtilfellet.

(Fortsettes side 2.)

Oppgave 2.

La X være en kontinuerlig stokastisk variabel med tetthet $f(x)$ og momentgenererende funksjon $M(t) = \mathrm{E}[e^{tX}] = \int_{-\infty}^{\infty} e^{tx} f(x)dx$.

(a) Forklar hvorfor (i) $M(0) = 1$, (ii) $M'(0) = \mathrm{E}[X]$ og (iii) $M''(0) = \mathrm{E}[X^2]$.

(b) La $R(t) = \ln(M(t))$. Vis at $R'(0) = \mathrm{E}[X]$ og $R''(0) = \mathrm{V}[X]$.

(c) Anta at $f(x) = \frac{\beta^\alpha x^{\alpha-1}}{\Gamma(\alpha)} e^{-\beta x}$ for $x > 0$ og $f(x) = 0$ ellers, dvs. X er gammafordelt med parametre α og β. Vis at den momentgenererende funksjonen til X er lik

$$M(t) = \frac{\beta^\alpha}{(\beta - t)^\alpha}.$$

Vis dessuten at for gammafordelte variable er $\mathrm{E}[X] = \frac{\alpha}{\beta}$ og $\mathrm{V}[X] = \frac{\alpha}{\beta^2}$.

(d) Anta at X_1 og X_2 er uavhengige og gammafordelte slik at X_1 har parametre α_1 og β, mens X_2 har parametre α_2 og β (altså samme β, men muligens ulike α-parametre). Vis at X_1+X_2 er gammafordelt med parametre $\alpha_1 + \alpha_2$ og β.

Oppgave 3.

La X = antall dødsulykker (dvs. ulykker med en eller flere omkomne) i trafikken i løpet av ett år. Vi skal anta at X er Poissonfordelt med forventning λ.

(a) Forklar hvorfor $\hat{\lambda} = X$ er en rimelig estimator for λ. Hva er variansen til $\hat{\lambda} = X$? Angi tilnærmet fordeling for $\hat{\lambda} = X$ når λ er tilstrekkelig stor (> 10).

(b) I 2009 var det i Norge $X = 186$ trafikkulykker der en eller flere personer omkom. Angi på denne bakgrunn et tilnærmet 95% konfidensintervall for λ.

(c) Anta at antall dødsulykker i Norge i hvert av årene 2000-2004 var uavhengige og Poissonfordelte med forventning μ. I løpet av disse $n = 5$ årene var det totalt 1294 ulykker der en eller flere personer omkom. Dermed var gjennomsnittlig antall dødsulykker per år lik $\hat{\mu} = 258.8$.

Finn et tilnærmet 95% konfidensintervall for μ. Sammenhold med resultatet i punkt (b).

SLUTT